

Nou cas de melanisme en *Vipera aspis* (Linnaeus, 1758) al massís del Montseny (Vallès Oriental; Catalunya)

Oriol BAENA¹ & Ignasi OLIVERAS²

¹ Escola de la Natura de Parets del Vallès, C/ Galende 12, 08150-Parets del Vallès.

¹ oriolbaena@gmail.com

² ignasioliveras@gmail.com

RESUM

Nova observació d'un individu melànic d'escurçó pirinenc (*Vipera aspis*) a Catalunya, al terme municipal de Gualba, massís del Montseny (Vallès Oriental, Catalunya).

PARAULES CLAU: Escurçó pirinenc; *Vipera aspis*; melanisme; anomalia pigmentària.

ABSTRACT

New sighting of a melanic individual from Asp Viper (*Vipera aspis*) in Catalonia, within the limits of Gualba, Montseny's massif (Vallès Oriental, Catalonia).

KEY WORDS: Asp Viper; *Vipera aspis*; melanism; pigmentary anomaly.

El melanisme és una anomalia pigmentària resultat d'una presència major de l'habitual de melanina, produïda en els melanòfors. Aquest fet, dona lloc a una coloració negra o fosca més extensa de l'habitual, en parts o en el conjunt de l'individu afectat (RIVERA, ARRIBAS & MARTÍ, 2002). Les implicacions ecològiques d'aquesta variació han estat comprovades en diferents indrets. Existeix el precedent d'estudis insulars, en especial a les Illes Balears on trobem diferents poblacions de *Podarcis lilfordi* i *Podarcis pityusensis* melàniques (MAYOL, 1985) a causa d'una absència de discriminació real d'aquests individus probablement motivat per la relativament baixa quantitat de depredadors. Nombrosos estudis apunten, també, a les avantatges ecològiques d'aquests individus en termes de latitud o altitud. Es constata que a les zones més fredes la proporció d'individus melànics és superior, a causa que aquests són capaços de termoregular-se de manera més efectiva (CLUSELLA-TRULLAS *et al.*, 2008). Estudis recents evidencien la correlació positiva entre el melanisme i una major forma física i longitud en regions alpines, a més a més de l'augment probabilístic de trobar

un exemplar melànic a major altura (CASTELLA *et al.*, 2013).

Sembla que la distribució del melanisme dins del gènere *Vipera* és irregular. *Vipera seoane*, per exemple, sembla presentar una elevada proporció d'individus melànics en algunes poblacions (SAINT-GIRONS, BEA & BRAÑA, 1986) mentre que es coneixen molt poques cites de *Vipera latstei* amb aquesta aberració cromàtica dins de tota la seva àrea de distribució (MARTÍNEZ-FREIRÍA, PARDAVILA & LAMOSA, 2012). Tot i que es coneixen com a mínim 2 casos de melanisme en *Vipera aspis* a Catalunya, un d'ells trobat al mateix massís del Montseny, al Pla de la Calma (RIVERA, ARRIBAS & MARTÍ, 2001), de l'altre cas, es va publicar una fotografia, però sense indicació de localitat concreta (PASCUAL i PARELLADA, 1983). És coneix un tercer per a la Catalunya Nord, al Massís del Carlit (SAINT-GIRONS *et al.*, 1977), pel que aquest sembla ser un fenomen estrany al nostre país. Això xoca amb el fet que aquesta anomalia és relativament comú a altres zones de distribució de l'escurçó pirinenc. Als Alps, sense anar més lluny, és cone-

guda la seva presència i l'elevada proporció d'aquests individus (NAULLEAU, 1973).

En la present nota es descriu l'observació feta per Ignasi Oliveras el dia 19 de novembre de 2014 a les 15h dins del terme municipal de Gualba, Vallès Oriental. L'individu va ser localitzat enmig d'una pista forestal en un vessant orientat al sud mentre es termoregulava. Aquest era de mida força gran, d'uns 60 cm de longitud i

va mostrar una actitud activa i agressiva enfront l'observador. La coloració era totalment negra, no mostrant, aparentment, cap zona amb coloració normal. La cita és localitzada en un ambient força termòfil, amb vegetació arbustiva i alzinar (*Quercus ilex*).

Figures 1 i 2: Fotografies de l'exemplar melànic de *Vipera aspis* on es pot apreciar la gran mida i la coloració realment fosca de l'exemplar. Autor: Ignasi Oliveras.

REFERÈNCIES

- CASTELLA, B.; GOLAY, J.; MONNEY, J.-C.; GOLAY, P.; MEBERT K. and DUBEY S. (2013): Melanism, body condition and elevational distribution in the asp viper. *Journal of Zoology* 290: 273-280.
- CLUSELLA-TRULLAS, S.; TERBLANCHE, J. S.; BLACKBURN, T. M. & CHOWN, S. L. (2008): Testing the thermal melanism hypothesis: a macrophysiological approach. *Functional Ecology* 22: 232-238.
- MARTÍNEZ-FREIRÍA, F.; PARDAVILA, X. & LAMOSA, A. (2012): Un nuevo caso de melanismo en *Vipera latastei*. *Bol. Asoc. Herpetol. Esp.* 23: 51-54.
- MAYOL, J. (1985): *Rèptils i Amfibis de les Balears*. Ed. Moll. Palma de Mallorca. 235pp.
- NAULLEAU, G. (1973): Contribution à l'étude d'une population mélanique de *Vipera aspis*, dans les Alpes suisses. *Bull. Soc. Sci. Nat. Ouest. Fr.* 71: 15-21.
- PASCUAL, X. i PARELLADA, X. (1983): *Els escurçons de Catalunya*. Generalitat de Catalunya. Depart. D'Agric. Ramad. i Pesca. Dir. Gene. de Medi Nat. (DGMN -6) Tríptic.
- RIVERA, X.; ARRIBAS, O. & MARTÍ, F. (2001): Anomalías pigmentarias en las especies de reptiles presentes en la Península Ibérica, islas Baleares y Canarias. *Butll. Soc. Cat. Herp.* 15: 76-88. <https://soccatherp.files.wordpress.com/2012/12/butll-soc-cat-herp-15-7.pdf>
- RIVERA, X.; ARRIBAS, O. & MARTÍ, F. (2002): Alteraciones cromáticas en anfibios y reptiles de Europa. *Reptilia* 33: 33-38.
- SAINT-GIRONS, H.; BEA, A. & BRAÑA, F. (1986): La distribución de los diferentes fenotipos de *Vipera seoanei* Lataste, 1979, en la región de los Picos de Europa (Norte de la Península Ibérica). *Munibe* 38: 121-128. <http://www.aranzadi-zientziak.org/fileadmin/docs/Munibe/1986121128CN.pdf>
- SAINT-GIRONS R. et FONTS, R. (1977): Un cas de mélanisme chez *Vipera aspis* dans les Pyrénées. *Vie et Milieu.*, 27 (1): 145-146.